

БЖЛГАРСКИ ТУРИСТ

ОРГАН НА БЖЛГАРСКОТО
ТУРИСТСКО ДРУЖЕСТВО.

Год. XIII. Бр. 2.



Редактор: С. Д. СКРИНСКИ.

ОБРАЗЦОВО НАР. ЧИТЕ-
Л. Г. ДИМИТРОВ. Плевен
БИБЛИОТЕКА

41966

Съдържание:

Стр.

1. С. — Юндолската долина	19
2. Н. С. Додов. — Дупнишките туристски дружества	23
3. Н. Николов. — Първият излет на Пловдивския клон „Калоянов връх“	28
4. * * * — Биография на Д. Костов	31
5. — Вести	31.

Открива се подписка за XIII. година на списанието

БЪЛГАРСКИ ТУРИСТ

орган на туристските дружества в България. Илюстрирано литературно списание за туризъм и природоописание.

Редактор: С. Д. Скрински.

От 1. юлий 1921 год. списанието започва XIII. година. Ще излиза редовно всеки месец (само 10 месеца) и ще съставлява следните отдели:

1. *Художествен отдел*: описания на родна природа, пжтешествия, излети, народна култура, нрави, обичаи, изкуство и пр.

2. *Стихотворения* с подобни мотиви и *изгледи* на красиви местности.

3. *Организационни статии и мнения* за популяризиране задачите на туризма.

4. *Хумористичен отдел* на случки и анекдоти при пътуване.

5. *Мнения и подбъпки за задружна работа с други спортни организации.*

6. *Дружествен живот*. Дейност на Централното Настоятелство и клоновете.

7. *Туристска хроника*.

8. *Вести за туризма из чужбина*.

9. *Отзиви и трибуна* за спорт и успехи на туристското дружество.

10. *Книжнина, поща и др.*

Абонамент на Б. Т. годишно за членове—20 лв., за нечленове — 25 л., в чужбина 8 фр., отделна книжка — 3 лв.

Записването става чрез клоновите настоятелства, телеграфо пощенските станции и направо в редакцията — ул. „Денкоглу“ №11, София. На спомоществателите се прави 10% отстъпка.

Български Турист

Le Touriste Bulgare.—Der Bulgarische Tourist.

орган на Българското Туристско Дружество.

Литературно списание за туризм и природоописание.

Редактор : С. Д. Скрински.

Излиза редовно месечно (само 10 месеца). Абонамент годишно : за членове — 20 лв., за нечленове — 25 лв., за чужбина — 8 фр., отделен брой 3 лв. Вещко, що се отнася до сп., се изпраща : София, до редакц. ул. Денкоглу 11.

Год. XIII.

София, август 1921 г.

Бр. 2.

Юндолската долина.

Красивите Родопи се гордеят с прелестни кътчета, които често се посещават от българските туристи. Откъдето и да се отиде за дивната Чепинска долина, все се редят пред очите на пътника хубави природни картини на Родопите. Благоуханият въздух, кристалната вода и природната красота привличат всяка година през летния сезон множество български туристи и любители на природата. Между красивите кътчета се реди и Юндолската долина.

Един юлски ден група туристи от Беловския клон и гости от Софийския предприехме излет към Родопите по Чепинското корито. На Алабашката седловина сме. Оттам, след кратка почивка, потеглихме надолу бодри и весели, минахме по коритото на малката река Луковица, за да стигнем Юндола, чието любимо име носи Беловския клон от Б. Т. Д., за съжаление, по немане време отминахме Велювата баня, която има тая особеност, че изворът ѝ блика под краката на къпещия се. Часът е 3 и половина сл. пладнe, горещо време, но един път навлезли в буковата пазва на дола, възвеждат ставаше лесен и приятен. Изсхия дола тече р. Луковица, на която водата през горещия ден се губеше из пясъка и тук-таме се явява на изворчета под все по-гъстите и по-гъсти букови сенки. Главатарът ни бе турист, член от Беловския клон, опитен българин, с гега в ржката и туристска раница на гръб. Захласнати от природните хубости, не чувствавахме никаква умора. Волно се движим ту с един, ту с друг другар, прием си вода ту от едно, ту от друго изворче или чешмичка, откъсваме си пръчки, капинки, ароматни ябълки или пък глогови и смрикови зрънца, вглеждаме се в пленителни кътчета, за да се полю-

буваме на тех и почувствуваме природната сила, която приглича и облагородява човешката душа.

От време на време ни отбиват от пътя кervани от коне и магарета, които носят от двете си страни по една мръзка дълги борови дъски, които не им позволяват свободно да повдигат главата си. Тези покорни на съдбата си планински животни, които вървят по най-преки и стръмни пътеки, поразяват човека с своя лек и предпазлив ход. Те си вършат редовно дневната работа и вкусват пресната ароматична Юндолска тревица, която ще им бъде на разположение цяла нощ. А веднъж освободени от товара си в Лъджени, видиш ги не след дълго време да припкат обратно нагоре.

След 3 часа път по корикото на р. Луковица, където тук-таме съкратявахме пътя си по стръмни скали и сипеи и се спирахме било да отпочинем и дадем да отминат надолу и нагоре кervани, които вдигаха много прах, било да сръбнем бистра водица, прекарана нежде през дола по издълбани борикови стебла. Най-сетне при един завой зърнахме високо пред нас, на голото било, на кръгъл връх помашките колиби Св. Петка. Къщите заедно с малки нивици с наредени по средата снопе и градини, засети с боб и други зеленчуци, кучешки лай и кукуригане на петли, — всичко това, идейки от високо, прави странно впечатление на село от друг мир. След 15—20 минути ще възлезем право нагоре в много по-широка рамка и при съвсем ясно време ще разгледаме картините от тия височини.

Продължаваме, сравнително, по равен път на с. — и. за Юндол. От тук нататък напускаме постепенно царството на бука, за да навлезем в това на бора. Сега сме на около 1300 м. височина над морското равнище. Боровата гора е доста гъста, но не е много голема. Столетните борове, чийто трупове виждаме в Лъджени и към Юндол, растат на десно по върха Св. Петка. Бориковата миризма ни обхваща вече. Сенките взеха да се съгъстват, което придаваше на зелената гора още по-мрачен вид. Слънцето скоро ще залезе зад Рила. Чуват се наблизо звънци. Това е голема чарда от рогат добитък — волове и крави на Лъджени, главно млад добитък, пратен на Юндола да се „тавли“, където тревата е сладка и сеното тънко като коприна.

Постепено пред нас се разтваря гората и излизаме на една широка, малко вдлъбната поляна, от двете страни обградена с борики и по средата чешма. Това е Юндола, Юндолската долина на 1400 м. над морското равнище, същинско алпийско кътче, преплънено с благоуханен въздух. Тук сме в „дол на юнците“, според думите на тукашен обитател, от което е добил названието си „Юндол“.

По горния край на долината сж накачали баракп и по-солидни постройкп, нужни за горската власт. Но тук през летния сезон обитават и граждански семейства за душевна и физическа подкрепа всред родопския рай.

Отдавна спре шумжт от кervани и чарди. Настжпи мрак. Спреха и туристските песни. Ношувката ще става тук, всред алпийската природа. Местните временни жители бежа тжй любезни да ни настанят по квартири. Всичко добре стана — имаме богати покривки, вжзглавници и постелки все от коприненото сено. Прекарахме сжн без сжнища, топло, чисто, ароматично.

Нов ден настжпи. Зачуха се рано провикванията на каракачаните и звжнците на пасещия из долината добитжк. Хладен ветрец пролжхва и прониква в бараките. Не закжсне и слжнчевия лжч да проникне в идиничния ни апартамент. И стройните кervани с джски от близката бичкияджийница потеглиха за Лжджени. След закуската си всички дружно поехме на десно по хжлма, за да излезем по-високо и при утрино осветление на слжнцето зад нас да видим широката гледка кжм величествената Рила и Пирин. Като пресекохме редката борова гора, отзовахме се на една терасовидна полянка, над скала, отдето се виждаше по-големата част от Юндолската долина, около 3 кил. джлга, 1 кил. широка, оградена от всека страна с борови гори, с покосено и наплас-тено вече сено; тя имаше прелестния вид на алпийска долина. Височината ѝ, 1400 м., над морското равнище, пространните борови гори, що я окржжават, и запазена от ветровете, тя има всичко, което е необходимо за една пжрво-класна климатическа станция. Ако досега е била твжрде слабо посещавана, това се джлжи главно на недостжпността ѝ. За да се е дохаждало тук, нужно е било да се вжрви по изедения от реката Яденица пжт, провиращ се през шеметни скали и букови гори, 30 километра джлжина от гара Белово. Нуждата обаче от едно шосе, главно за по-лесно скарване джрвен материал, се е чувствувала джлго време и днес джржавата сжединява тези два пункта с шосе.

След десетина минути пжт настжпихме полянка, кжде-то ни привлечеа ароматични ягодки и боровинки. Наоколо се редят стари и млади борове, прави като свещ. Пред нас се открива вжзхитителна гледка. С помощта на бинокла виждаме протежението на старата турско-бжлгарска граница, Пашовските и Аврамовски колиби и шосето, което прехвжрля кжм Разлога. На десно в хоризонта се издига могжщ Мусала с многобройните си преспи и закржглени форми, а на лево — двата дела на Пирина, имащ вид на джлга колосална скала, издигната в небесата с много жбери. Елин-вжрх се издига като исполинска пресечена пирамида, направена га-

че-ли от един камък само. Целата верига е нашарена с множество снежни преспи. Силует и релефност поразителни, гледка прекрасна, от която погледът не може да се откъсне. След половин часово съзерцание на тази широка, дивна гледка, завършваща се на лево с широката исполинска Сютка, ние требаше да се връщаме, понеже определения час за тръгване наближаваше. Върнахме се по същия път, като оставихме на лево през долинка бичкиджийницата, която не посетихме по немане време.

Пладне е вече. Слезохме в долината. Там при познати дачници нахранихме се кой с каквото имаше, след което ни предстоеше да продължим пътя. Без много бавене взехме си сбогом от гостолобивите юндолски гости — дачници и представителите на горската власт. Сега под такта на туристския марш, пеяй дружно от всички ни, поехме на север по долината, снишаваща се излегко, за да даде изход на малката планинска вадичка, началото на сжрдитата по-долу Яденица. Тждева неотдавна се е добивал коларски катран от боровите гори по следния начин според обясненията на любезния ни изпращач, старши горски стражар: борови коренища, останали след отсичането на боровите дървета, се натрупват на купове, покриват се с земя, след което се запалват и горят при слаб достъп на въздуха. Изкопано е в земята нещо като пещ и на по-низката страна отваря се малко улейче, през което изтичал съвжршено чист катран.

Крачим бодри напред и при изхода на долината, ние още един път се обхрнахме към юндолското царство, на което поданици сж вековните борове сж техните поколения по-малки борики, за да поздравим показалия се между два хълма Пирин и да се наблюдаваме на очарователния вид на долината, на която северния ѝ кът е идеален по краски и форми: зюмрудна морава, между която лжкатуши кротко кристално-бистра водица, зад която млада тжмно-зелена борикова горица, овенчана с тжмно-син небесен ореол, синевина, каквото само от високо и при сжвжршено отсжствие на пари в атмосферата може да се види.

Последен сбогом, незабравимия — Юндол! — Навли-заме сега в пролома на Яденица, към прашното Беловско шосе.

Вгледайте се, драги любители на природата, в тази дивна картина и никога не се колебайте да твжрдите, че нашите Родопи с своите красоти не отсжтстват с нищо на прочутите Алпийски планини.

С.

Н. С. Додов

Дупнишките туристски дружества.

Дупнишкото девическо туристско дружество при девическото педагогическо училище се образува наскоро — през м. юний т. г., затова още не може да се похвали с голема дейност, но за в бъдеще то има да изиграе много важна роля; то запълня една голема празнота в обществения живот на тукашното гражданство. — Културни дружества в Дупница има няколко, — но всичките може да се каже са мъжки, защото само в някои от тях има по няколко членки жени. Чисто женско дружество засега няма. По-рано е имало, такова и няколко пъти се е възобновявало, но все за кратко време е било. Сжщото се случва в повечето наши градове. На много места съществуват женски дружества само на име. А кой може да отрече нуждата от деятелни такива? — Но докато нашите интелигентни жени излизат неподготвени от училищата за обществена дейност, дотогава няма да имаме женски дружества, които да отговарят напълно на назначението си. В общите граждански дружества не могат да се разрешат правилно чисто женски въпроси, понеже няма да се чуят откровени мнения на жената, на българката. Въпросите по домакинството, особено по готварството, възпитанието на децата в първата им възраст, моралното възпитание на българката, женската носия и др. и др. ще бъдат добре застъпени, когато българката ги подложи на разрешаване и само зрело, обмислено се изкаже по тях. Такива дружества ще подготвят още от училището бъдещи обществени деятелки, които няма да разсждават като тия от женското дружество „мъжемпразката“.

Женското туристско дружество има грамадно значение и за обществото. Каквото значение има юношкото туристско дружество за физическото, научното и моралното развитие на момчетата, сжщото може да се каже и за значението на това дружество за момичетата, — и даже се подкрепя с по-силни и по-многобройни мотиви.

Жените-ученичките понеже живеят по-затворнически живот, отколкото момчетата, в по-развален въздух на готварницата и детската стая и не са свободни сами да се разхождат даже и в най-близките открити места, затова те имат по-голема нужда от дружеството за физическото си закъване, което ще им дава възможност по-често да се движат на открито и да се церат с чистия планински въздух. За умственото развитие и образованието на ученичките сжщо е необходимо дружеството, защото не могат сами да наблюда-

ват природата и да събират и разширяват своите частни — женски знания. Например, целебните растения ще се изучават по-добре от жената, защото на нея са необходими по-често за целене на децата. Също нашият народен женски бит необходимо е да се изучава и от българката — и тя да усвоява и подражава доброто от него и да корени лошото. Това дружество с излетите си ще спомогне и за побързото освобождаване на жената от нейната страхливост и ограничението ѝ в турски дух. Свободата, която има мъжете за ходене из полето и планината, трябва да го добие и жената: мина се времето на харемлъците. Трябва да се свикне мъжете от нашето общество да вижда сами жените да се движат из природата. Здравето, свободата, смислостта, благородството и другите човешки качества и добродетели, които вдъхва туризма в мъжа, са също необходими и за жената. Това дружество поне отчасти ще подготви членките си за добри бъдещи обществени деятелки, които ще могат да образуват сами необходимите дружества за културното и морално издигане на българката. А особена важна роля може да изиграе то относително носията. Новата наша жена усилено е тръгнала в пътя на разкоша, труфилата. Тя не носи облекло, което е необходимо за здравето, приличието, личното женско — човешко достойнство и економията, а носи облекло, което я прави кукла, или уж художествен предмет за удоволствие на мъжа... Излишни летни ржавици, безсрамните пионери за туберкулозата — деколтета, смешните маншони, нуждни само за студените страни — за ескимосите, високите токове, които осакатяват женския крак и го правят неспособен за по-дълга здравословна разходка, корсета, който ограничава свободното развитие на гръдния кош и против който са писали толкова много лекари, разните помади и прахове за лицето, които премахват естествената красота и приятност, и още много други женски потреби ще бъдат захвърлени от българката — туристка, като нездравословни, смешни, неикономични и неморални. Девическо туристско дружество ще подпомага всестранното развитие на ученичките и ще ги подготви по-добре за семейния им и обществен живот.

Сега да разгледаме, какво е значението на тези туристски дружества помежду им и значението им за цялото общество — за отечеството.

Българското туристско дружество, т. е. гражданското, е първият основател, вдъхновител на туризма сред тукашното общество; то е и естественият крепител и защитник на другите две младежки туристски дружества. Дейността на възрастните туристи насърчава младите юноши и девички да действуват и те в същия дух. Много от възрастни-

те туристи сж братя, сестри, бащи, майки и учители на младите туристи и с своите сжвети сждействуват повече да се записват членове в младежките дружества и да работят там по-добре. Вжзрастните туристи са естествените защитници на младите туристи пред родителите, училщните власти и обществото.

А каква е помощта на младежките турист. дружества кжм това на вжзрастните? — Тя е още по-голема: Всички добре подготвени млади туристи, калени в излети, пропити с чистата идейност на туризма, след свржшването на образованието си стават най-дейни членове в гражданското дружество. Това се прояви и на дело: след влизането на бивши юноши туристи в тукашното гражданското дружество, то се засили в всеко отношение — и по членове и по дейност. И тази струя от млади жизнеспособни, идейни дейци всека година ще подмладява и засили гражданското дружество. Тази струя за в бъдеще ще почне да иде и от девическото турист. дружество. И сега има жени членки в гражданското дружество, които не по-малко от мъжете се вжодушевляват от общата идея и не жалят ни време, ни средства да се подготвят вечеринки, представления и да участвуват в излетите, но сега тези членки са малко. За в бъдеще ще има по-много членки и по-добре подготвени за обществена дейност. И те ще изиграват много добра роля, като вжзпитателки — учителки и майки: ще вджхват обич кжм родината в младото поколение още в най-крехката му вжзраст.

Досега сжвместната дейност на двете тукашни по-стари дружества — гражданското и юношкото се е проявявала много пжти. Обикновено те си взаимно услужват при вечеринки и представления, заедно поправят пжтеките из планината, заедно поставят показалци и др. Напоследжк тази сжвместна дейност се прояви много силно в постройката на туристската хижа. — Отпреди пет години беше основан фонд „Туристска хижа“ при Б. Т. Д., а преди три години се основава такжв фонд и при юношкото. И двете дружества работиха усилено за увеличаването на фонда — и двете отправят позиви и пускаха подписки между гражданите, даваха вечеринки и представления и напоследжк вложиха всичките си суми, с които разполагаха те, и сжбраха 25,000 лева. Гражданското дружество направи постжпки да се разреши всички членове туристи да си отбият трудовата повиност при правене на хижата. Получи се разрешение от всички места, само Дупничкият градски общински сжвет, в болшинството си комунистически, не се сжгласи с това искане на дружеството. Това беше голема изненада за целото гражданство... Но то не отчая туристите, защото са калени да преодоляват

всички пречки и да жертвуват и време и суми, и труд за постигане целите си. Те още повече сплотени, възрастни и млади, отправиха се в определения ден за кжм водопада Скакавица — най горната тераса, дето веч работят усилено. Всеки турист с каквото може работи: инженержт с плана, опитните от войната пионери с чука и динамита, военните власти с отпускане коне, палатки, войници, необходими за известни работи и т. н. — всички с мишците си сега разбиват скали, прокарват пжтеки, поставят основата на спасителния дом в Рила... Пжрвата партида туристи веч работят, а след нея ще следват втора и трета... Тази хижа е на пжтя от Дупница — Сапарево — Баня (12 к. м.) до хижата (2 часа) за седемте езера (1 час) и Рилския манастир (5 часа).

И трите дружества с своите засега 350 члена ще сждействуват в дупнишкото общество — млади и стари, мъже и жени за разпространяване следните благородни и полезни поучения: 1) никой да не жали труда си за идейна обществена и отечествена полза, 2) всеки с уседнал и затворнически живот свободното си време да използва да живее всред девствената природа и чистия планински въздух, 3) всеки да цени хубостите на нашия край и да ги използва за своето облагородяване, 4) всеки да покровителствува растенията и животните, които красят и обогатяват нашата страна, 5) всеки да сждействува за известността на нашите красиви местности не само между нашите граждани, но и между чужденците, 6) всеки да крепи и сждействува за поправката на всичко, което ще направи достпни и приветливи всички наши местности, особено планинските, 7) всеки да популяризира най-важните знания от разните науки и искусства за изучаване на нашата природа, история и народен бит; 8) всеки да сждействува за запазване на всичко ценно за нашата наука, история и народен бит; 9) всеки да сждействува да станат известни нашите сжчинения за хубостите, богатствата и историята на нашето отечество. —

Като говориме за Дупнишките туристски дружества, не можем да не споменем и за появата в Дупница на некакво младежко туристско комунистическо дружество, членовете на което една част сж от отцепниците на юношеското тур. д-во и те често излитат из планината. Доколко те се възхищават от общите туристически идеи — дали се стремят да сждействуват за постигането на некая от изброените цели, или туризмжт имат само за средство да използват природните хубости и да прават задружни излети с цел за сплотяване на членовете комунисти, не ни е известно. Но от известни оплаквания на юношкото и на гражданското турист. дружества се вижда, че членовете на това дружество, макар

малко на брой, вместо да подпомагат на туризма, те му пречат. — Юношкото турист. дружество се оплакваше миналата година, че някои от членовете му, надхвани от комунистите, наричали го буржоазно и действували да се разнебити и членовете му да отиват на излети с комунистите. Но съзнателните туристи — юноши успели да предпазят дружеството от тази опасност, като изключили провинените. — Гражданското турист. др. напоследък не биде удовлетворено от общинския съвет, който в болшинството си е комунистически, да бъдат освободени членовете туристи да отбият пълната си повинност при построяването на туристската планинска хижа. Мотивите за това съж били: 1) че не можл общинския съвет да надзирава, дали действително ще работят туристите, 2) че и други организации щели да искат подобни отстъпки и 3) че това не било в полза на целото общество, а на група хора. Не верваме авторите на тези мотиви да мислят тъй, при все че са решили тъй, защото съж хора интелигентни. Те знаят, че когато се работи за идея, двойно по-усърдно се работи и тогава излишен е всекакъв надзор, 2) че е от голема полза за обществото, ако могат да накарат всекоя организация или всеки човек чрез разни организации да допринесе нещо за обогатяването и подобряването на нашето отечество и 3) че хижата не ще бъде собственост нито на отделно лице, нито на отделна организация, а от нея ще се ползува всеки щасливец или нещастник, който отиде там. —

Доколко общинският съвет с този отказ е защитил интересите на общината, може да се види като се направи сравнение с другите напреднали страни, по чийто път имаше възможност да тръгнем и сме тръгнали вече. Като споменем само, че с това отказване те като че не признават значението на планинските излети — това от което и техните младежи — приятели се ползуват твърде много, да се спрем на значението, което отдават на планинските хижи всички градовци, които се намират близо до планина. Градецът Любляна в планините има построени 10 хижи от страна на Словенското туристско дружество и още толкоз от немското турист. дружество. Словенското туристско дружество имаше бюджет при евтините времена (1910 год.) за поддръжка на своите хижи 100,000 лева. Немското дружество, подпомагано и от тогавашното правителство, беше наредило в центъра на града един разкошно нареден салон, дето всеки може безплатно да се осветли върху всичко от околността. — Карти в разен мащаб, фотографически снимки на красивите местности с хижите, художествени картини на общи и единични изгледи, снимки за стереоскопи и разни принадлежности туристски, пътеводители и други литературни съж

чинения — всичко това увлича посетителя и го накарва непременно да обходи некая от красивите околности. Този всичкия разход за какво го правят? — освен за месните граждани, това е и за привличане на чужденците. И затова имат много посетители. Допускам да е известно на г-да членовете от общинския съвет, че всички планински градове в Швейцария, Австрия и др. жертвуват големи суми, за да привличат чужденците туристи, защото от тях имат още по-големи приходи. —

И нашия градец сега с слабите сили на туристските дружества пръв в България тръгна в този кжт — да привлече чужденците, и общинския съвет, който требваше най-много да ги насърди, освен че не ги насърдчава, но им и създава пречки. Другите градове в България чрез своите туристски дружества се притичат на помощ — (на юношкния туристически събор в Русе при подписка на частни лица са записани 4600 лева), а нашата община отказва и косвената помощ, която можеже да даде. — В скоро време ако не този то друг общински съвет ще поправи тази си грешка и ще съдействува по-скоро да се издигнат десетки хижи из планината, които ще се видят от далеч от кжм Радомирския и Кюстендилския път. Те, кацнали на некой връх или всред зеленина белеят се, ще примамват всеки, като ги зърне, да отиде по-скоро да прочисти белите си дробове и да се нагледа на планински красоти. Ние имаме възможност нашия градец да стане един Интерлакен и от тук да излитат кжм Рилския Манастир, седемте езера, Сапарева Баня и др. На това ще спомогнат и бъдещите вили из лозята, от които ще се виждат планинските хижи.

Дупница, Петровден, 1921. год.

Н. Николов.

Първият излет на Пловдивския клон „Калоянов връх“ (Спомени)

Пловдивските туристи обичат историчния „Калоянов-връх“ и на негово име нарекоха клона си. Те пожелаха след основаването на клона да направят първия си излет до тоя връх, който се издига близо до с. *Марково*, околността на Пловдив. Според преданието, Калоянов връх носи името си от най-малкия брат на старите български царе Петр и Асен, наречен Калоян, който след техната смърт цару-

вал цели 11 години (от 1196 до 1207 год.) и водел война в Родопите.

Една сутрин рано през юлий, определената дата за излета, събрахме се мнозина туристи в градската градина „Цар Симеон“, и оттам потеглихме по шосето за с. Марково. Туристът Бойкинов, клонов домакин, нарамил една джечена табела с надпис: *Пловдивски клон „Калоянов връх“ от Бжлг. Тур. Дружество*. Радост се четеше по лицата на всички ни. Всеки бързаше по-скоро да се отдалечи от прашния и задушлив Пловдив, за да се предаде на тиха и чиста наслада в обятията на природата, но макар да бже това само за един ден.

Недалеч пред нас се чертаеха Родопите, огрени цели от сутренните слънчеви лъчи. По склоновете им сж пржснати като верига много селца, от които някои се крият под редката сенка на тополите, а над тях в залесени долинки се червенеят керемидени покриви на манастирчета и параклиси.

Минахме през с. Ахланево и сетне се опжихме към с. Белащица, което отстои на 2 км. от първото. Преди да се стигне в него, чудесна гледка се открива на север към полето. От тая височина се виждат много полски села, които като купчинки се сгушили в гжнките на равнината. Особено впечатление правеше Пловдива с своята голота. Белащица е разположена в полите на Родопите. Тя брои около 580 души жители, има 97 чисто бжлгарски кжци, повечето едноетажни. Всред селото между стара дървена ограда стжрчи паметник, изграден в чест на падналия тук на 5. януари 1878 г. руски офицер, Ив. Иванович. Тукашното население се е поминувало главно с лозарството, което се е унищожило от филоксерата.

След почивката си поехме пжтя за с. Новосел, което се извива край планинска рекичка. Нагазихме вече в Родопите. Сега човек чувства своята немощ пред могществото на природата. Селото брои 155 кжци с около 820 души жители. Разположено е всред една живописна котловина, запазена от всички страни от ветжра, което прави климата тук мек и прохладен, та за това е като летна резиденция на много пловдивски граждани.

Това именно е повлияло да се развие тук овощарството, главно черешата, крушата и ябжлката, което сжставлява главен поминжк на селяните. Кжм 11 часа, предвождани от кмета на селото, поехме пжтя за гората и скоро стигнахме до един извор, определеното место за обед. Останахме на почивка, разположихме се като у дома си и всичкото време прекарахме в весел разговор и беседи всред природната чистота.

Едва в 4 часа след пладне потеглихме обратно за селото. Кметът като любител на природата и възхитен от нашата идея, изказа желанието да бъде записан за член на нашия клон. Поздравихме всички новия си другар—турист и след малка почивка потеглихме за Калоянов-връх, разположен на около 2 и половина клм. на север от селото. Новият член—турист нареди двама негови сжеляни да вземат табелата с надписа, заедно с нея и сечива за поставянето ѝ на историческия връх. Скоро се отзовахме на върха. Първата ни работа беше да изберем място за табелата и я поставим. Пръв копна за дупката на диречето клоновия председател, г. Жилкок, а след него другите довършихме работата—табелата е поставена вече, ознаменува се първият ни излет до историческата височина. Това ще стане известно на околното население и няма да сжбярят подписа с зла умисъл.

След това останахме за малко време на върха, за да го разгледаме и да се полюбуваме на гледката, която се откриваше пред нас при захождане на слънцето. Калоянов връх, 78 м. над морското равнище, представя един дълъг връх с няколко по низки върхове, от които всеки носи своето име — като Вълчи-могили, Турище и др. Той е покрит с храсти и е образуван от варовит мрямор.

Погледнеш ли на север, що да видиш! Пред теб се открива цела панорама. Недейде в слаба синевина се отличават Ветренските височини. С тях споена се издига към с.-з. Средна-Гора. Сутринно и вечерно време в ясен ден отдалечената на 50—60 клм. Стара-планина и по близката ѝ сжседка Средна-гора се добре виждат.

По посока към Панагюрище се вижда върхът Братия, наред с него Буная и Богдан. На десно от тях в Балкана стърчи скалистия връх Вежен и конусовидния Купел, над Карлово.

Зад пролима на р. Стрема се вижда най-високия връх на Стара-планина — Юмрук-чал, над Калофер, който се познава по снега, който се белее и който даже и през месец август не изчезва. Вижда се и прохода, през който води пътя от Калофер за Севлиево. Зад този дол Балкана започва да се губи вече в небесната синевина и отпред се вижда най-високия връх в централна Средна-гора при с. Рахманлий — Песнопой.

По-нататък Ср.-Гора се снишава и недейде към гр. Стара-Загора се изгубва, зад която пак едва поглеждат върховете на Стара-Планина и още по-нататък те изчезват в хоризонта.

Немаше време повече да се бавим, защото път ни чакаше. Часът беше 6 и половина, когато потеглихме от върха надолу. Разделата с селяните беше радушна. Те тржгнаха за

селото си, а ние, всички весели и радостни, бързо за 10 минути се отзовахме на шосето, което води от Пловдив за Бела-Църкова.

Вървим по пътя и неусетно стипнахме до хубавия чучур, направен за спомен от Д. В. Манчев. Отгук вече започва да се чувства големата горещина. Родопите изглеждаха печални, без хубост и жизнерадост. След малко слезохме в с. Марково, разположено в подножието на Родопите. Сега казахме им вече нашето сбогом, благодарихме в душата си за кратковременното ни гостуване и след 2 часов ход, при една малка почивка при с. Конарево, вечерта в 10 часа се разделихме, за да си отидем всеки у дома си, доволен от този малък, но приятен и свързан с много спомени излет.

Димитр Костов

(запасен поручик от 53 п. полк).

Димитр Костов е роден в София през 1880 год. Тук е получил той основното и средното си образование, след което е постъпил кондуктор-геометр при столичната община.

Младият, жизнерадостен и пълнен с енергия Димитр става член на Бжлг. Туристско Дружество веднага след осно-



ваването му и до последния момент от живота си той не се отдели от него. Поради големата преданност, която е проявявал към туристската дейност, поради страстната си обич към природата и смелите екскурзии, той много често е ставал главатар на туристските излети, като с своя весел характер и умелост винаги е сполучавал да поддържа духа на своята дружина, за да преброди ред родни поля и планини.

Покойният Костов е сътрудничил в сп. „Български Турист“ и живо се е интересувал за неговото разпространяване. Той е взел участие като офицер и в двете войни —

Балканската и Европейската. Изпълнил е напълно дългът си като българин и турист. През Балканската война имало е случаи, когато каленият, тренираният, опитният турист Костов при боевете с сърбите към юго-западна България да изведе сполучливо, щастливо цели войскове части през дефилетата и пътеките на Трънските планини. Слава и чест се е паднало на тоя наш турист-герой да използва за отечеството си своята туристка опитност, добита от ски-тането десетки пъти само като главатар на големи групи туристи из Трънската и Царибродската покрайнини. Пролома „Жрелото“ в тоя край за него като турист беше най-близкият пункт за отмора и душевна наслада. Сжщото героство и опитност той е проявявал през общоевропейската война, бил се е по чуки, полета и могили, чуто и видено от другари и по-горни началници, които достойно го беха украсили с ордена за храброст и други ордени. Уви! това не бе за дълго време. Славният турист бе пощаден от куршуми и гранати, за да продължи своите упжвания за правилно пжтуване по отечествени и неприятелски планини и долини. Ала заболел е на 20. септември 1918 г., след което е занесен в Шуменската военна болница, а на 4. октомври сжщата год. предаде Богу дух с отворени очи да види сжзнателен туризъм в България, чрез който ще се култивира патриотично чувство.

С смърта на туриста Костов Софийският клон „Алеко Константинов“ губи един от най-ревностните си членове, отличен главатар, спомените на когото нема да се забравят от другарите му до гроб. Мир на праха ти, весел другарю!

Вести.

Юбилеен адрес. — По случай 70 годишния юбилей на народния поет, Иван Вазов, Центр. Настоятелство от името на Българското Туристско Дружество поднесе следния адрес: „На теб вджжновения певецо, който пржв вжзпе хубавата наша българска природа и нейните дивни красоти, на теб, неуморимия и вжзторжения туристе, който, заедно с покойния „щастливец“ Алеко Константинов, основахте на 27. август 1895 година на Черни-връх на Витоша пжрвото туристско дружество на Балканския полуостров, на теб, вжзпитателю на младото поколение в духа на туристката, на теб, обичния наш почетен член,

ИВАН ВАЗОВ,

поднасяме нашите най-сърдечни поздрави по случай 70 годишния Ви юбилей — ние, туристите, членове на Българското Туристско Дружество“.

София, 24. октомври 1920 година.